

آیا هرکس پایان صفر را خبر دهد بهشت بر او واجب می‌شود؟

پاسخی به شبهات پایان صفر

چندسالی است که بمناسبت آخرین روز ماه صفر برخی از افراد پشت در مساجد می‌روند و آنجا شمع روشن می‌کنند و معتقدند هرکس پایان صفر را خبر دهد بهشت بر او واجب می‌شود! اما آیا این موضوع چقدر سندیت دارد؟

چندسالی است که بمناسبت آخرین روز ماه صفر برخی از افراد پشت در مساجد می‌روند و آنجا شمع روشن می‌کنند و معتقدند هرکس پایان صفر را خبر دهد بهشت بر او واجب می‌شود! اما آیا این موضوع چقدر سندیت دارد؟

شبهه و شایعات: یکی از خرافات و شایعاتی که در پایان ماه صفر در برخی نقاط کشورمان رونق گرفته، اینست که در 7 مسجدها؛الباب کردن 7 مسجدها؛ و روشن کردن شمع پشت در 7 مسجد؛ بعد از نماز مغرب آخرین شب صفر و قبل از اولین اذان صبح ماه ربیع‌الاول است.

با رشد شبکه های اجتماعی هم این باور در فضای مجازی به شدت افزایش پیدا کرده است.

پشتوانه این عده از مردم حدیثی منتسب به پیامبر اکرم(ص) با این مضمون است: هرکس مردم را از این دعا(سبحان الله یا فارج الهمّ ویاکاشف الغم) باخبر کند، گرفتاریش گشایش میابد.

و یا حدیث دیگری که آمده پیامبر فرموده‌اند: هر کس پایان ماه صفر را خبر دهد بهشت بر او واجب میشود.

اما کارشناس دینی و روایات در این باره چه می‌گویند؟

حجت الاسلام علی مخدوم رئیس مرکز ملی پاسخگویی به سؤالات دینی در این باره می‌گوید: متأسفانه این رسمی که در برخی از مناطق جا افتاده که با رفتن به در مساجد تا قبل از اذان صبح در اولین روز ماه ربیع الاول ادامه دارد، فاقد هر گونه مبنای دینی، عقلانی و روایی است.

حجت الاسلام سیدعلیمراد کاظمی از کارشناسان مرکز ملی پاسخگویی به سؤالات دینی درخصوص برخی سنت‌های رایج شده در سال‌های اخیر از جمله اینست که در 7 مسجدها؛الباب کردن 7 مسجد؛ و روشن کردن شمع پشت در 7 مسجد؛ می‌گوید: این موارد، پیشینه روایی ندارد و بیشتر آداب و رسوم قومی و بومی است. به عنوان مثال در برخی مناطق استان بوشهر دیده‌ام که مردم به نشانه پایان نحسی ماه صفر، قلیان می‌شکنند.

حجت الاسلام محسن جنتی‌منش یکی دیگر از کارشناسان مرکز ملی پاسخگویی به سؤالات دینی درباره روایت «قَمَنْ بَشَرْنِي يَخْرُوجَ آذَارَ قَلْعَةِ الْجَنَّةِ» چنین اظهار می‌دارد: به اعتقاد ما این روایت از سندیت متقنی برخوردار نیست. در 7 مسجدها؛الباب کردن مساجد سند تاریخی ندارد و از سیره علما نبوده است.

حجت الاسلام حسین هاشمی از محققان حوزه علمیه قم درباره سندیت کوبیدن درب مساجد و روشن کردن شمع مقابل مسجد در پایان ماه صفر می‌گوید: اعمالی پس از پایان ماه صفر که میان مردم رایج است از نظر تاریخی هیچ سندیتی نداشته و از سیره بزرگان و علما نیست.

* نظر رهبر انقلاب

همچنین در استفتایی از رهبر معظم انقلاب در این خصوص سوال کردند که ایشان پاسخ دادند: جواب عمل مذکور مستند روایی ندارد و شیوه‌ای قابل تأیید نیست. عمل مذکور مستند روایی ندارد و شیوه‌ای قابل تأیید نیست. اگر چه اصل اذکار و ادعیه و طلب حاجات از خداوند متعال عمل پسندیده‌ای است، لکن اشکال در شیوه عمل به نحو یاد شده است، آقایان علمای اعلام (دامت افاضاتهم) و مؤمنین (ایدهم الله تعالی) با پند و اندرز و موعظه و نصیحت از رواج چنین رفتارهایی که چه بسا ممکن است منتهی به وهن مذهب گردد، جلوگیری نمایند.

* نظر آیت‌الله مکارم شیرازی

همچنین آیت الله العظمی مکارم شیرازی نیز در پاسخ به استفتایی با چنین موضوعی اعلام کرد: این مطلب از خرافات است که در میان عده ای ترویج شده و اول ماه ربیع الاول در مساجد را می زنند تا با این کار به پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله و سلم پایان ماه صفر را بشارت دهند؛ این خرافات است و مومنین و مومنات از این کار باید پرهیز کنند

گفتنی است مرحوم میرزا جوادآقا ملکی تبریزی رحمه الله‌علیه در کتاب المراقبات، به مناسبت ماه صفر، به این نقل اشاره و آن را دور از عقل معرفی کردند. (المراقبات؛ میرزا جواد ملکی تبریزی، ص36).

مرحوم علامه محمدتقی جعفری نیز در شرح بر مثنوی معنوی آنجایی که مولوی به این مضمون اشاره دارد، نوشت: «روایت فوق مأخذ معتبری ندارد، از میرداماد نقل شده است که روایت مجعول است. همچنین با نظر به اینکه بشارت به پایان یافتن یک ماه، مانند پایان یافتن روز برای همه معلوم می‌شود، پاداش بشارت پایان یافتن یک ماه را بهشت قرار دادن فوق‌العاده بعید به نظر می‌رسد». (تفسیر و نقد و تحلیل مثنوی جلال‌الدین محمد مولوی؛ محمدتقی جعفری، ج10، ص455 - 457).

* ریشه این شبهه از کجا آمد؟

هدف از روایت، تضمین یا بشارت بر بهشت در مقابل خبر خروج از ماه نیست، بلکه این گفت‌وگو نشانه‌ای برای معرفی شخصیت صحابی ارجمند رسول‌خدا(ص)، ابوذر غفاری است.

«از ابن عباس نقل شده که گفت روزی پیامبر (ص) به همراه تعدادی از اصحاب‌شان در مسجد قبا نشسته بودند، رسول خدا (ص) فرمود: اولین کسی که الان بر شما وارد می‌شود، مردی از اهالی بهشت است، برخی از اصحاب تا این سخن را شنیدند، برخاسته و از مسجد خارج شدند، تا دوباره وارد شده و اولین کسی باشند که بهشت بر او واجب می‌شود، پیامبر (ص) متوجه شده، و به بقیه اصحاب که نزد ایشان بودند، فرمودند: اکنون جماعتی در حال سبقت گرفتن از یکدیگر، بر شما وارد می‌شوند، (ولی از میان آنها) کسی که پایان یافتن ماه آذر (نام یکی از ماه‌های رومی معادل ماه خرداد و در آن زمان معادل ماه صفر) را بر من بشارت بدهد، اهل بهشت است، آن جماعت برگشتند و وارد شدند و ابوذر رضی الله عنه نیز همراه‌شان بود، پیامبر به آنها فرمود: ما در کدام‌یک از ماه‌های رومی هستیم؟ ابوذر گفت: یا رسول الله! ماه آذر به پایان رسیده است. پیامبر فرمود: ای اباذر! من این مسأله را می‌دانستم ولی دوست داشتم قوم من بدانند که تو مردی از اهالی بهشتی، و چطور این‌گونه نباشد، در حالی که تو بعد از من به دلیل محبت به اهل بیتم، از حرم من طرد (تبعید) می‌شوی، تنها زندگی می‌کنی و تنها می‌میری، و قومی که امر کفن و دفن تو را انجام می‌دهند، به واسطه‌ی تو خوشبخت می‌شوند، آنها دوستان من در بهشتی هستند که به پرهیزگاران وعده داده شده است.»

چنانچه ملاحظه کردید، این روایت در مقام بیان جایگاه و منزلت این صحابی خستگی‌ناپذیر است و خبردادن از پایان یک ماه فقط نشانه‌ای است تا دیگران بفهمند او اهل بهشت است، نه به سبب یک بشارت ساده، بلکه به خاطر ایستادگی بر مودت اهل‌بیت پیامبر(ص).

همچنین در «مفاتیح‌الجنان»؛ شیخ عباس قمی آداب خاصی برای پایان ماه صفر ذکر نشده و تنها به ذکر اعمال شب اول ماه بسنده شده است. البته در برخی روایات، اقامه نماز شکر به شکرانه اقامه دو ماه عزاداری و

عبادت توصیه شده است.